

20.782 som present, conquerim futur

El concepte joventut ha anat canviant al llarg de la història en funció de les realitats socials i els interessos de cada moment. Inicialment, únicament responia a una etapa de trànsit, molt limitada en el temps, entre la infantesa i l'edat adulta, entenent-se com a adulta la plena incorporació a la ciutadania. És a dir, l'accés a una feina estable, a l'habitatge o a la maternitat/paternitat entre d'altres.

Durant els últims anys s'ha iniciat un procés de dilatació del període de joventut que ha passat per diferents fases. En la primera fase, fins a l'inici de la democràcia, la joventut es comprenia entre els 14 i els 21 anys, en aquells moments, la majoria d'edat. Coincidia aquest període amb el de la finalització dels estudis superiors -als que molt pocs hi tenien accés-, o la realització de tasques d'aprenentatge i la plena incorporació al mercat de treball.

En una segona fase, es va allargar fins als 25 anys, coincidint amb la primera ampliació del període de formació i amb la universalització de l'accés als estudis superiors. La crisi econòmica de finals dels anys 70 va tenir com efecte un elevadíssim atur entre treballadores i treballadors joves. Fou amb l'objectiu de donar resposta a aquesta situació, que a mitjans dels 80 naixien les primeres polítiques d'ocupació juvenil: borses joves d'ocupació, contractes per a joves, etcètera. A la pràctica, aquestes polítiques van suposar nombroses retallades de drets als treballadors i treballadores. En tots aquests casos juvenil s'associava a devaluat, precari. L'empresariat i sovint les administracions, encara continuen apostant per mesures d'aquest tipus.

Actualment, ja es consideren que són joves aquells que tenen fins a 30, tot i que ja hi han veus que proposen d'allargar la joventut fins als 35 anys. Aquest fenomen de dilatació de l'edat jove respon al fet que associem la joventut a determinades situacions de vulnerabilitat social en que s'han trobat els treballadors i treballadores que han accedit al món laboral en uns

anys en que s'ha produït una intensa creació de llocs de treball concentrats en els sectors econòmics més endarrerits. Així mateix, l'etapa de la vida que els i les joves dediquen a formar-se de forma exclusiva cada cop és més llarga. S'allarga, per tant, el període de transició al mercat de treball; la incorporació de les persones a la vida laboral està dominada per la incertesa i la precarietat que, en molts casos, no acaba esdevenint una fase temporal sinó una situació permanent. Fet que dificulta enormement la possibilitat d'emancipar-se i genera una forta dependència, en molts casos, de la solidaritat familiar per a sobreviure. La percepció d'inseguretat laboral influeix molt significativament en les taxes d'emancipació.

La justificació de la precarietat com a un període inicial en la vida laboral ha esdevingut la porta per retallar drets i per, a la llarga, normalitzar i acceptar la situació.

La precarietat més enllà de la joventut

L'administració davant la impossibilitat de poder donar solució a les necessitats del jovent, ha optat per anar ampliant progressivament l'etapa juvenil, mantenint la idea que la precarietat es cura amb l'edat. Si la solució, però, passa per ampliar l'edat en què finalitza la joventut, vol dir que la vulnerabilitat social no és únicament una qüestió d'edat, sinó que cal valorar-ho com un problema generacional. Els i les joves d'avui no són precaris només en tant que joves, sinó atès el moment en què es van incorporar al mercat de treball. I, si no donem resposta a aquesta situació, els i les acompanyarà durant una bona part de la seva vida -sinó en tota. Allò que fins fa poc estava considerat com una situació provisional, s'està convertint en la norma, fet que fa desaparèixer l'expectativa de millora i crea classes dins de la pròpia classe treballadora. Si aquesta s'atomitza, resulta molt més difícil l'organització dels treballadors i treballadores i, per tant, que les condicions laborals millorin o s'expandeixin per igual. Situació que la patronal no dubta en aprofitar per mantenir salaris baixos, augmentar la rotació i la temporalitat o per externalitzar part del procés productiu.

Aquesta situació s'ha extès durant els anys de creixement econòmic i de l'ocupació. La repercussió de les importants millores assolides durant aquest temps per l'acció sindical no ha arribat de forma homogènia a tota la població. La major concentració del creixement de l'ocupació ha estat en aquells sectors menys articulats sindicalment, amb pitjors condicions laborals i amb major concentració de treballadors i treballadores joves. Per aquest motiu, les persones que hi treballen són les que menys han gaudit de les millores laborals i socials. A més, en aquests sectors, l'estratègia empresarial ha passat per competir a través dels costos laborals, és a dir, primant el benefici immediat en comptes d'invertir en recerca i innovació per tal d'oferir més qualitat en la producció i l'ocupació. Però també en la resta de sectors econòmics les i els joves s'han incorporat en les posicions de major vulnerabilitat generades per les estratègies d'externalització de riscos i costos de les empreses. Bona part d'aquestes persones continuarà treballant en situació de precarietat, independentment de la seva edat.

La capacitat adquisitiva, marcada pel salari, és el factor més important per entendre i explicar les condicions de vida de la gent jove. Els salaris baixos, són una de les fonts de l'exclusió social. El 27% dels joves entre 16 i 25 anys cobra menys de 610 €/mensuals, el percentatge puja casi fins a un 40% en els casos dels joves que no han finalitzat els estudis de secundària. Tenint en compte que el Salari Mínim Interprofessional a l'Estat Espanyol és de 580€ i el llindar de la pobresa està establert sobre els 689€, l'Estat i les empreses estan abocant a l'exclusió social i a la pobresa determinats col·lectius, com ara els i les joves, les dones i les persones migrades.

El concepte precarietat va més enllà de l'àmbit estrictament laboral. Les persones que es troben en situació de precarietat corren el risc de caure en situacions d'exclusió social: la manca d'estabilitat laboral, els baixos salaris i la impossibilitat d'accedir a un habitatge es tradueixen en la incapacitat d'emancipar-se. Situar-se fora de l'establert tradicionalment en aquest sentit, suposa quedar exclòs de la protecció social: dificultat per accedir a les prestacions de la Seguretat Social, als habitatges de protecció oficial, a

les garanties en processos d'acomiadament col·lectiu o al ple exercici de la seva llibertat sindical, entre d'altres.

L'exclusió social no es concentra només en uns determinats col·lectius, sinó que afecta de manera canviant a persones i col·lectius en funció de l'exposició a dinàmiques de marginació. L' inestabilitat i els baixos salaris en són una mostra. Els i les joves d'entre 16 i 19 anys que volen incorporar-se al mercat de treball ho fan en una situació de gran fragilitat i pateixen taxes d'atur i temporalitat molt elevades així com salaris per sota de la mitjana.

La precarietat en l'ocupació i els salaris baixos, que han proliferat en un context d'expansió econòmica, provoquen un canvi en la concepció de la pobresa, associant-se aquesta no només a la inactivitat econòmica sinó que afecta cada vegada més a la població treballadora.

La política de xecs ha esdevingut la nova medicina que recepta el govern. En comptes de fer front als problemes estructurals que patim els joves (baixos salaris, falta d'estabilitat laboral, atur, innaccessibilitat a l'habitatge, etcètera), han gastat el superàvit de l'estat en una sèrie de mesures que disten de ser redistributives i que han ajudat, per exemple en el cas de l'habitatge de lloguer, a que aquests pugessin exactament la mateixa quantitat que repartia el govern. I no és tan sols el fet que les ajudes no actuïn com a tal, sinó que han col·laborat a crear un miratge econòmic i vital a la gent jove i a d'altres col·lectius receptors. Aparentment, el nivell adquisitiu dels joves creix en tant que les ajudes atorgades, però el fet que siguin temporals, provoca el desplaçament de la problemàtica, no la seva resolució. Que passarà quan els joves que reben les ajudes d'emancipació deixin de ser joves per cobrar-les però la seva condició vital i laboral no millori? Estan postergant els problemes causats per unes males polítiques públiques i d'un mal model econòmic i productiu.

Davant la crisi, una estratègia sindical pel treball digne

La precarietat laboral i social no és doncs una situació reservada per a un període de la vida, ni per a uns col·lectius concrets, és el model de relacions laborals i polítiques públiques que es pretén generalitzar per al conjunt de treballadores i treballadors, i per a tota la nostra vida.

Vivim les conseqüències d'un mal model productiu i de polítiques socials, fet que ens dona l'oportunitat de canviar-ho. És urgent el canvi cap a un model de desenvolupament econòmic responsable, per a la qual cosa són necessàries polítiques que forcin el canvi de model productiu amb una major inversió educació, recerca i desenvolupament, treball de qualitat i amb plans d'actuació envers els sectors que poden ser objecte de possibles reestructuracions amb l'objectiu d'anticipar-se als canvis. Les empreses han d'assumir un compromís real amb l'entorn social, econòmic i mediambiental.

És necessari un canvi en la política fiscal, basada fins ara en la rebaixa d'impostos directes i l'increment de taxes i impostos indirectes que graven al consum i que resulten inflacionaris. El resultat d'aquesta política és que es trasllada l'esforç fiscal a les persones amb rendes mitges i baixes, suportant sobre les seves esquenes –en comptes de gaudint- el pes de l'estat del benestar. Són també aquests col·lectius els que més es ressenten de les deficiències del serveis públics i de la minsa inversió en els mateixos. Cal que tinguem en compte que qui més pateix la inflació són les persones o famílies amb menor renda –com el jovent, les dones o les persones migrades-, ja que els hi afecta especialment l'increment dels preus dels béns de consum i dels interessos hipotecaris.

Cal, també, donar un impuls decidit al Servei d'Ocupació de Catalunya, per tal de transformar-lo en un intermediari real per a la recerca de feina, i augmentar-ne l'oferta formativa i adequar-la a l'oferta existent. Un mapa que dibuixés les necessitats professionals i productives permetria ajustar la formació dels treballadors i treballadores als perfils professionals que requereixen les empreses i aconseguiria una alta efectivitat a l'hora de la recol·locació de treballadors i treballadores.

És necessari apostar pel disseny d'una estratègia d'actuació contra l'atur amb el reforçament de les oficines del Servei d'Ocupació de Catalunya i amb polítiques actives d'ocupació generals més potents i eficients, en que es recullin mesures d'especial atenció a la joventut en funció de les necessitats i les problemàtiques concretes. No entenem, de cap manera, que la solució passi per la creació de polítiques d'ocupació destinades única i exclusivament als joves, ja que tant els pactes, com les borses d'ocupació juvenil com, en el seu cas, els contractes per a joves acaben esdevenint l'eina a través de la qual s'institucionalitza la precarització de l'ocupació per als i les joves.

D'especial rellevància és també el fet que són els i les joves qui pateixen uns índex més elevats de temporalitat. Aquest factor provoca, entre d'altres coses, la impossibilitat d'emancipar-se com a conseqüència de la manca d'estabilitat econòmica. Cal tenir en compte també que són els i les joves qui menys s'han beneficiat dels processos de conversió de contractació temporal a fixa. Per tant, és imprescindible apostar per la contractació indefinida com a via ordinària d'entrada al mercat de treball i limitar el percentatge de contractacions temporals, en la mesura de les possibilitats, en els processos de negociació col·lectiva. De la mateixa manera, i amb l'objectiu d'evitar que les empreses abarateixin costos amb contractes de treball fraudulents, cal incrementar el control que exerceix la Inspecció del Treball i de la Seguretat Social sobre la contractació en pràctiques i formació i garantir la intervenció de la representació legal dels treballadors i treballadores en tot allò que fa referència a les figures formatives no laborals.

Cal apostar per una millora progressiva i intensa dels salaris més baixos mitjançant la negociació col·lectiva i l'increment del Salari Mínim Interprofessional. La millora salarial és necessària per a reincentivar el consum i no acceptarem que tornem a ser els treballadors i treballadores, joves i no joves, els que novament haguem de pagar la factura d'una mala previsió econòmica. Els i les joves treballadors i treballadores no estem

disposats a seguir perdent poder adquisitiu hipotecant les nostres condicions de treball i el nostre futur.

És d'una importància estratègica que continuem estenent en els diferents convenis col·lectius les clàusules de revisió salarial, ja que és la millor garantia de mantenir el poder adquisitiu. Però a l'hora hem d'articular noves fórmules per tal de garantir que aquesta millora arribi també a aquelles persones que tenen relacions contractuals temporals, que actualment no sempre se'n veuen beneficiades.

És un error associar precarietat a joventut. Actualment, ja trobem dades que mostren l'existència de tota una generació que es va incorporar en el mercat de treball amb unes determinades condicions, i que amb el pas dels anys no han millorat. La concepció de jove-precari i adult-estable es trenca deixant pas a una generació precària. Queda a mans de la concertació social i l'acció sindical aconseguir les millores necessàries per tal d'impedir que aquesta situació esdevingui permanent i acabi afectant també a les noves generacions de treballadors i treballadores.